

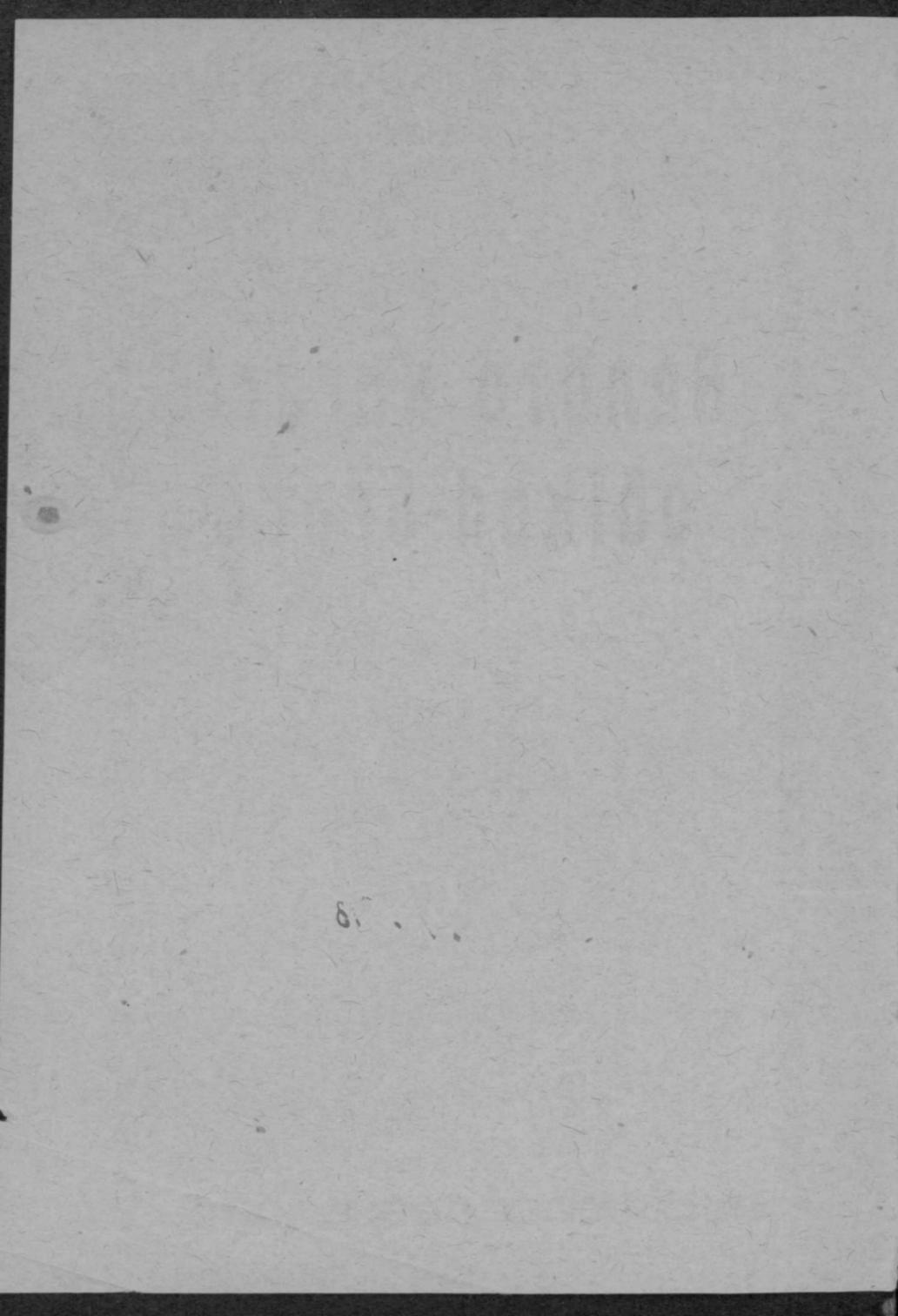
H29-9

366

І. ЗАЛКІНД

**Велӧтӧ кагасӧ
обікод-бердӧ**

Ц Е Н Т Р І З Д А Т
Москва 1930

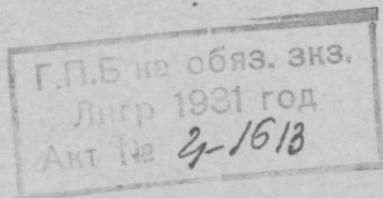
Коми-3

2-649

И. ЗАЛКИН

ВЕЛÖТÖ КАГАСÖ ОБИКОд-БЕРдÖ

Коміо пöртіе Ж. Бурдін.

Москва.

ЦЕНТРИЗДАТ.

1930.

Главлит А 76933

Заказ № 2819

Тираж 2000

Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР. Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

ВЕЛӨТӨ ЧЕЛАҒСӨ СӨСТОМА ОВНЫ.

Совет власт-дырны позө бура пессыны челаҒ-
здоровжо-понда.

Бөрја кадө робочейез да крессана пондисө овны унаөн буржыка важса. Буржыкөс лоисө патераез, бостоны ыжытжык зарабаток, сижөн со-
жоны буржыка, быщөмжыка пастасөны. Медко-
лан төвар өни ем. Сиз-кө, өни позө буражык ви-
зөтны челаҒ-гөгөр, пессыны сыпонда, мед че-
лаҒ мијан вөли вына, здоров.

Одза каддезө јеща кін думажтис что колө визны ужалис өфирлис здоровжо, јеща кін пессылис, мед нылө овсис бур-
жыка, мед нија вермисө берегитны здо-
ровжо челаҒлис, мед ај-мам төдисө, кыз колө быдтыны јон да здоров мортөс.

Сар-дырны мијө вөлимө зев беднөјөс, некуль-
турнөјөс. Өни ми воис-воө олөмнымөс лөсөтам со буржыка і буржыка, но уна челаҒ-на, карса і феревенса, быдмөны важнож. Өнөз ешө мукөд робочөјыслөн керкуас абу обикод. А крессанскөј керку-јылис нем і бајитны. Робочөјлөн да крес-
санінлөн семја өнөз ешө олө учөт керкуын, на-
тын, бусын. Өшыннез јеща, шонди павкө керку-
пыщкө шоча. Өтик олпас-вылын уздөны кујим-
нол морт. Ета-понис мијан челаҒ быдмө вынтөм,
ны-бердө чожа лакасө быдкод вујана шог.

А вуџана шогыс öd-dön ыџыт опасносџ карма да дѣревнаса челаџ-понда. Пондас-кө челаџ-вуџана (заразної) шогөн шогавны, унаџыкыс ны-коласис кулө.

Быдөнним кутчам пессыны челаџ-здоровјо-понда, пессыны наџкөт, умөлкөт, велөтчйтөмкөт! Етасаң, необикодсаң, унаџык лоө быдкод шогыс. Мед-перво колө корны пессыны, кыскыны ета ужө ај-мамсө да агнысө челаџсө.

Ас здоровјо-понда уна вермасө керны челаџыс агныс.

Ог-на ми быдөнним төдө, мыј вермасө, мыј колө керны челаџлө ас здоровјо-понда. Кага-өс поџө велөтны, мед сја мукөдпырсас і ачыс ез каџав да пыр керіс сіџ, кыџ етө полезноїџыка колө керны ас здоровјо јонмөтөм-понда, мед сја вер-міс віџыны зараџитчөміс, вуџана шогіс. Оџлаң лоас гіжөм, кыџ пөрісџыккөзлө колө велөтны челаџсө, мед нја кужісө обіко-џитны ассіныс туша, керку пыщ, чачаез.

Чужөм-бөрын кага недыр-мыјіс пон-дө велөтчыны керны өтікө-мөдікө. Сја адџө і кылө, мыј керсө сы-гөгөр. Велөтчө бајітны, керө бы быдөс сіџ-жө, кыџ керөны ыџыттез. Мороса ка-га-ні велалө өтікө-мөдікө керны: корө сојны, јуны, кужө бостны чача, горөтчө мукөдпырсас кыввез.

Кыным ыџытџык лоө кага, кыным бураџык пондө бөрјісны мыј сы-гөгөр керсө, сыным унаџык, кокнітџыка,

чо жажыка велалө ыжыттезаң керны умөлө і бурө.

Умөл примерез да необикод отсалөны зорамны челафын умөл привычкаезлө. Сөкыт логас сыбөрын кагалө аслыс і жөз отсалөмөн вунөтны енө привычкаезсө, орөтчыны ны-бердис. Веккежө сешщөм кага колтчас необикоднөжөн, порядок төдтөмөн, сөдөн да нафөн.

Міжан челаф 8-9 воөз олө семја коласын. А керкуын-кө необикод, щөкыта-кө бајитөны умөл басны да мағасөны, кага чожа велалө керны сјө-жө. Сіз і шуөны-ед: кыщөм ај-мам, сетщөм і челаф, кыз-бердө көз ув оз быдмы. Міжанлө, ыжыттеслө, колө зев јона візсыны, мед челаф-дырны умөлсө нем не керны, мед ніја велалисө токо бурө, керисө коланө, некор ез вунөтө віжөтны ас-гөгөрнысө.

Ај-мамлө колө төдны, мыјсаң кага лөб здоров.

Мыј-жө колө төдны да мыј колө керны ај-мамлө, пөрисжык воннезлө, сојезлө, мед кагасө учөтсаң велөтны сөстөма овны і обикод-бердө?

Мед буржыка зорөтны челафын гігіеніческөј навыккесө, мед челаф пондисө рафөјтны сөстөмсө, порядоксө, колө төдны, кыз отсалөны вајөтны да паскөтны шогсө наға да буса олөмыс. Колө зев бура төдны, кыз челаф здоровјо јонмөтөм-понда ползујтчыны шонді југөрөн, воздукөн, ваөн.

Быд шог пондөтчө мікробезсаң, көдна сурөны морт тушаө і гыркө. (Мікробез овлөны не өткофөс: емөс гөглан-кофөс, чукула-вікула гагоккес-кофөс і мукөд. Ніја өдөдөн учөт гагоккес

і куш сінөн он вермы ақыны). Өтік микроббез сурёны кынёмө пічөттөм ва јутөн, Һетө Һеобикоднөја, умөла пуөм сојанторөн (сің пондөны шогавны тіфөн, мытөн, ков-гаггезөн); мөдіккөз сурёны умөл воздук лолалікө өм-һыр пырјөт тыез пыщкө (логкоез). Сек морт пондө шогавны чакоткаөн, коклушөн (кашел пөдтө) і мукөд челаф шогөттезөн; кујимөттез сурёны тој, пыщ да лудык куртчөвтөм бөрын. Ета кујим гнус — тој, пыщ да лудык, зев чожа да уна лооны сек, көр керкуын і ас-гөгөр абу Һеқышөм обікод. Нія разөдөны сыпнөј тіф.

Ета вісталөміс поэө бура кафавны, мыла Һағкөт да Һеобікодкөт пессөмыс өфөөн колантор, көда-пыр мі вермам краңитны здоровјосө мортліс.

Ета-јыліс оз ков вунөтны, колө пыр овны обікоднөја і велөтны сетчө челафөс учөтсаң. Колө велөтны, мед челаф асө вііс обікоднөја, мед ез пов көзытис, ез пов бур і умөл погодфаіс. Быдөс етө колө керны сің, мед кага төдіс мылө сіјө керны. Вермісө-кө ыжыттес вежөртөтны кагасө мыла колө сөстөма овны, корөны-кө сысаң керны сің, кың колө, сек кага велалас овны сөстөма. Но мед і быдөс, мыј ем кага-гөгөрын, отсалісө сылө велөтчыны порјадок-бердө. Колө, мед вөлі удобнөј умывалһік, Һеыжыт таз, торја чышкөт, Һеылын паскөм өшөтан тув. Быдөс ета лөсөтөмыс кага-понда отсалө сылө керны ыжыттезтөг. Кага велалө гігіеңіческөј прывычкаезө.

Керкуын мед вөлі обікод, велөтны-і сетчө челафөс.

Көзыт кадө — арсө і төвсө — челаф олоны керкуын, шоча петөны өтөрө көмкөт-пасөям-ку-

ча. Сек колö вiçотны, мед керкуын вöли обiкод, сöстөм ру, унажык југыт. Сiç-кө лоас, челаф лоасö здоровөс.

Быд лун асывсаң керкупыщ колö дөзiрајтны бура: петкөтны да пыркөтны өтöрын олпас, чышкыны жоқ ва росөн, чышкыны ва трепiчөн бус. Пызан-вылын мед лакөс посуда ез вөв. Помој-јез петкөтны өтөрө, леңны керкуө сöстөм воздух нето öшын остөмөн, ыбөс остөмөн-ли. Буржык етө керны сек, көр лонтiсө гор.

Етщөм зiмласөм керкупыщкын колö i рыт-нас.

Быд нефелын жоқсө колö мiскавны кыкiс зiрыт мафeга ваөн, нето крепыта керөм кунваөн. Öтпырисөн көт быд төлисын чышкыны сфeнаез ва трепiчөн, бостны черафвеззес. Вонас кыкiс, либө кујимiс, керку пыщ колö мiскавны өмөн, горрез буржыка белiтны. Паскөм петкөтны өтөрө да буражык пыркөтны. Лудыкаиннесө колö заваритны, либө кiсны карасiнөн. Öстны быд остана öшын i ыбөс час-мөд кежлө.

Колö керны сiç, мед керкупыщкын пыр вöли обiкод, порјадок. Öз ков пыртлыны нефолана клам, паскөм. Вiçөм - бөрын быд торсө колö пуктыны аслас местө. Öз ков водны олпас-вылө вевдөр паскөмөн, көмкөтөн, оз ков куритны керкуин, сөлавны жоқжө. Керкуө пыртөн коккез колö чышкыны, мед не пыртны наф. Сiç-кө пондасө керны ыжыттез, ны-вылө вiçөттөн сiç-жө керасө i челаф.

Но порјадок да обiкод-бердө челаф велалө не сек токо, көр вiçөтöны ыжыттез-вылө. 4-5 вога челафлө колö сетны ны вын-сөртi уж, мед нија öтлаын ыжыттезкөт öтiкө-мөдикө, мыјвермiсө, керисө. Кыщөм-

-жө уҗ позө сетны нылө керку пыщкын? Учөт-жык челаф, 3-4 вога, вермасө отсавны чышкыны Һеыжыд ва трепичөн бус.

Ыжытжык челаф вермасө отсавны мискавны чај жуан доз. Обедажтан-ужнајтан доз мискавны челафлө оз ков сетны, сја ешө оз вермы сјө вөчны. Колө первосањ-жө велөтны челафөс сетщөм уҗө, кыщөмө сја вермө керны. Колө велөтны керны быд уҗ обикоднөја. Доз мискавны щөктыны бонөн, кык пөлөс ваын. Ва ас оз кискав, посуда косөҗ чышкас да сувтө-тас быдөс аслас местаө. Сыбөрын ас чышкас пызан, кистас посуда мискан ва, қимлалас аслас местаө таз, өшөтас посуда мискан да пызан чышкан трепич көрттув-вылө.

7-10 вога челаф вермөны отсавны і ыжыт қимласан кості. Нылө позө сетны чышкыны жоҗ, бус. Уҗ колө сетны нылө вын-сөртиыс, мед керөм-бөрас ез мыҗө.

Челафлө колө мытчавны быд виқан торліс ассіс места, мед нија виҗөм-бөрын сјө пуктисө сетчө-жө, кытөн вөлі. Колө велөтны челафөс виҗны чачаезсө обикоднөја: мискавны нијө, көр һағөс-масө, қимлавны быд орсөм-бөрын ас местаө. Ета понда челафлө колө сетны пельөс, Һето шкапок, жаҗок, јашшичок, кытчө-бы нија вермисө қимлавны ассіныс чачаез.

Колө велөтны кагаөс виҗны ассө сөстөма.

Мед челаф јещажык шогалис, колө туша-гө-гөр сыліс виҗны обикоднөја, сөстөма. Миссикө јај-выліс өшө һағ, а һағас-ед ем быдкоф бактеріја, көднасањ лөө мортлө шоғ. Купајтчөм-бөрын колө јај чышкыны сөстөм көс чышкөтөн. Сы-

-поніс кучік-бердö унажык локтö вір, кучік лоö здорөвöйжык, а сысаң јон-мö і быдöс морт організмыс.

Колö велöтны челафöс быд лун чышкыны вывтырсö сöстөм, —көтөтөм трепічөн, сыбöрын көсөз чышкісны. Велöтны рыт і асыв миссыны, весөтны піңнез, гывјавны сојөм-бöрын өмпыщ. Сојөм-озын да өтөрасөм-бöрын миссөтны кіјез.

Мед челаф кокнітжыка і чожажык велаліс етö керны, колö ңевылына, мыј суда кага, өшөтны рокомејка да лөсөтны бокас ңеыжыт жажок, көда-вылө сувтөтны коробка пің порошокөн да матег. Сетчө-жө стенас вартны көрттув өшөтны чышкөт. Быдтор мед вөлі ңеыжыт, но ңепременнө быд кагалö торја.

Челафлө колö мытчавны, кыз миссыны. Колö велöтны јөрнөс соссез лебтыны гырзаөз, мед ңе vadісны. Колö велöтны миссөтны гола, пельез, сіннез; колö велöтны көсөз чышкыны чышкөтөн чужөмбан і кіјез. Колö проверајтны, правілно-ө сіја быдöс вөчө, а кыт оз артмы, выліс велöтны.

Чышкыны кагаөс ва трепічөн здорөвјо понда первосаң колö ңе аслыс сетны, а ыжытлө вөчны. Көр-ңі кага велалас ета чышкісөм-бердö, оз понды горзыны, токо сек почө мукөдпырсас сетны чышкісны і аслыс. Етö ужсö колö керны чожа. Ва мед вөлі шонытнас перво 21 градусөз, а сыбöрын быд лун шонытсö чінтыны өтік градусөн і сувтны 18-16 градусын. Медөз пызіртөм трепічөн колö чышкыны кіез-коккез, сыбöрын гола, спіна і став вывтыр. Сесса быдöс чышкыны көсөз. Ета-поніс челафлө ем ыжыт полза. Унаіс сізі вөчөм-бöрын кага велалө чышкысны, ачыс щөктö керны етö. Чышкісөм-бöрын кагаөс колö пастөтны, мед шоналіс. Пастөтан-да, колö щөк-

тыны сылө қимлавыны быдтор, мыј вөлі чышкысігас (трепічок, чышкөт, бекөр).

Ас сөстөм вывтыра лоан, быд һедел өтпырисөн колө миссыны шонит ваөн, маґегөн, һето ветлыны миссыны пывсанө, щөщкөртны гыжжез, зуавны јурсі, с. оҙө.

Челаґ чожа велалөны миссыны шонит ваын і оз горзө. А кін-кө горзө, сіја инө миссөтісыс умөл, лібө каґаыслө сіннезас сурөм маґег. Миссөтікө колө зев бура виґөтны мед каґа сіннезө ез сур маґега ва, а кызі сурас, сек-жө миссөтны сіннез сөстөм ваөн да чышкыны сөстөм чышкөтөн лібө трепічөн. Купајтчыны велөтны челаґсө колө быд һеделын кыщөмкө өтік лунө. Нија чожа велалөны і мукөд пырсас, пөрисжыккес-кө вунөтасө сіјө вөчны, челаґ асныс каґмөтөны: талун-пө-ед колө миссыны пывсанын, гыжжез вундавын-да. Сіґ-жө бура зорөтө челаґөс купајтчөм гожумса кадө (прудын, шорын). Ета-бердө челаґөс колө велөтны учөтсаґ. Луннас купајтчыны колө токо кыкіс. Ва пыщкын поґө овны 3-10 мінута. Пондан-кө купајтчыны унажыкіс, лібө дыржык овны ва пыщкын, бур оз ло: вермас кутчисны кыщөмкө шог. Челаґлө колө виставны, көр оз туј купајтчыны: шонді морос-вылын, чожа сојөм-бөрын, көр пымалөмыт, с. оҙө.

Бура радујтчан сек, көр каґа-вылын сөстөм јөрнөс. Колө виґөтны і виставны челаґлө, мед нија ез һаґөстө өтөрын орсикө асґиныс јөрнөсsez, сіґ-жө і сојикө. Быд сојикө челаґлө щөка-увтас јөрнөс ворот сајө колө сујыштны трепіч (передник). Колө виґөтны, мед каґа ез сул зырымсө да чышкы кјез аслас јөрнөс-бердө. Колө велөтны зырым сулны ныр-чышјанокө. Велөтны ета-

-бердö абу кокні. Гетан кагалö чышжанок зырым сулны, а сїа кутас да пондас орсны сї-жөн, дај öштас. Мед велöтны челафöс ета порјадокö, колö нылö јөрнös-бердö вурны корман пуктыны чышжаноксö. Колö вежöртöтны челафсö, мыјлö нылö сетсö ныр-чышжанок. Орсны колö челафлö сетны торја трепіч торрез, мед сїа ныр-чышжаноксö ез косавлы.

Паскöм-понда кагалö колö лöсöтны торја öтик места. Сöстöм јөрнös вїзны-кö абу некыщöм јашшїчок лїбö шкапок, колö лöсöтны торја жажок. Зїпунок да вїзїтка-понда колö вартны лажмытїка кöрттув.

Но зев бура колö тöдны то мыј: велöтан-кö челафöс сöстöма вїзны ассö, обїкод-бердö, колö керны сїз-жö і аслыт.

Ас тесаң челаф бостас прїмер. Оз поз сїлој щöктыны кагалö мїссöтны кїез пызансајö пуксытөн, кöр сїјö ачыт он кер; весöтны і пуктыны ассїс паскöм аслас местö, кöр те ачыт он весöт і чапкан паскöмсö кытчö шедас. Вот ета понїс колö зев бура вїзöтны ас-гöгöртö, керны сїз, кыз колö.

Кагаöс колö велöтны обїкоднöја, сöстöма сојны.

Быд сојантор да воздук сетöны кагалö быдöс мыј колö, мед сїа быдмїс да содтїс вын, кöдö бырöтö вöрöтчїкö, котрасїкö, орсїкö і сїз озö.

Вердны-кö кагаöс не пöттöз, умöл, не сöстöма лöсöтöм сојанөн, не öтик кадö, секї сојöмыс бур оз вазöт. Сетщöм сојан-понїс да не öтик кадö вердöмїс кага умöла быдмö, умöлтчö, жагмö і лöö блед. (Ета јыліс лыфöтö торја кнїга доктор Гешелналіс „Давайте здоровую пищу

ребенку“). Ҥағос сојантор-поніс да пічотлытөм ва-поніс кага-бердө кутчисө быдкод шог: бруш-нөј тіф, холера, мыт. Сіјөн колө кагасө велөтны, мед сіја сојіс токо здоровөј сөстөма лөсөтөм сојан, да мед сөстөма велаліс сојны. Ета быдөс өд-дөн колө чөлад-сө быд-төмын, зорөтөмын.

Пондан-кө вічөтны мед кага ез бост өмө быд торсө жожіс, сојіс мед токо міскалөм-бөрын, ез ју пічөттөм ва, ез сој Ҥағос канпеттез, Ҥағос кіјезөн, ез ју Ҥағос посудаіс, дак сек сіја чожа велалас сөстөм-бердө і пондас ачыс корны сөстөм сојантор.

Бур, сөстөм і обікоднөја лөсөтөм сојаніс кага зев бура зорамө і чожа быдмө.

Медоқза кадө, көр кага велөтчө сојны, колө вічөтны, мед сіја оз термас, оз кіскав паніс пызан-вылө да морос-вылө, мед дыржык, буражык куртчалас өмас сојансө, мед оз четчы пызансајіс сојікө, оз кер јог ас-гөгөр, оз крөшіт Ҥаҥ.

Велөтан-кө кагаөс ета-бердө үчөтсаҥ, сіз сіја і пондас керны оқлаҥ. Но ета-бердө кага велалас сек, көр сылө бур, долыт ета уқ керікө. Колө, мед пызансајын пукавны кагалө вөлі Ҥе вылын і Ҥе лажмыт, мед паҥ вөлі Ҥе ыжыт і Ҥе сөкыт — үчөтжык сојан паҥса і ыжытжык чај-нөјса. Колө, мед кагалөн торја бөкөр, чашка да паҥ вөлісө Ҥе өткод-өс ыжыттезкөт, мед кага етө төдіс і быд сојікө ез сорав, а бостіс ассіс. Бөра-жө естөн кага бостө прімер ыжыттезсаҥ. Он вермы велөтны сојны кагаөс торја бөкөріс, көр быдөнныс сојоны өтік бөкөріс; сојны вілка-өн, көр мөдіккез сојоны кіезөн; чышкыны өм і кі торја сөстөм трөпічөкө, көр мөдіккез чышкөны сіја јөрнөс-дубас-бердө лібө пызандөра-

-бердө. Вот ета-поніс пөрісжыккеслө колө аслыныс велавны сојны сөстөма, обікоднөја. Пыр колө віңны төдлын: кың-мыј асныс пөрісжыккес керөны сојкө, сің-жө пондасө керны і челаф.

Кагаөс колө велөтны уңны здоровөјінын.

Уңөмыс кагалө сетө уна бур. дыржык-кө сіја пондас уңны да здоровөјінын, сек сіја чожажык быдмас, буражык сылөн пондас содны вын. Орсікө, котрасікө, ветлөтікө кага уна віңө вынсө, сылөн мыңө нервнөј сістема і јур вем. Уңікө кага шотчісө, сы организміс өшөны јадовітөј вешчествоез, көдна өксөны котрасікө, көднасаң кага кылө мыңөмсө. Уңөмыс кагалө колө не токо шотчісөм-понда, но мед і содтыны віліс вын, көда сылө бура колө организмис зорамік-кості. Уңөмыс кагалө колө буражык ыжыттезса. Сің-кө, ыжыттезлө колө пыр віңөтны да керны сің, мед кага уңіс дыржык да здоровөјінын. Колө керны сің, мед кага уңіс 11-12 час быд суткі. Уңік кадө оз ков шумітны, уңан жырас мед воздук вөлі сөстөм. Кагаөс колө велөтны уңлыны торјын, сөстөм олпас-вылын. Абу-кө крөват, позө водтөтны сіја јашшік-вылө, нето натофл керны крөваткодө пөввезіс. Оз ков леңны кагаөс аслас олпас-вылыс мунны ыжыттез уңлан олпас-вылө.

Ҡағөсмас-кө кага олпас, сіјө колө пеславны. А быд нефелын өтпыріс непряменно сіја колө вежны. Оз ков леңны олпас вылын көмасны-пастасны, сојны, орсны, көмкөтөн овны. Ас көмасөны-пастасөны жек вылын, а сојөны-јуөны пызансајын. Ыжытжыккеслө колө велөтны челафсө қімлавны ассіс олпас: лөсөтны уңөм-бөрын подушка, олсавны өфјала. Колө велөтны кагаөс

водны сөстөмөн, мед водигас мисгас, весотас пин-
нез, мискалас коккез.

Колө пыр төдлын виңны, мед воздук, көдөн
ми лолалам, пыр вөлі сөстөм (свежеј) кың і сожан-
тор. Ета-поніс уңом оңын колө быщөма уңанинын
русө сөстөмсөтны ошын либө форточка остөмөн,
да мед ета-јыліс төдіс кага. Мед кага ез вунөт
етө уңсө, колө щөктыны, мед сіја ачыс пондіс
остлыны ошынсө.

КОЛӨ ВЕЛӨТНЫ КАГАӨС ДЫРЖЫК ОВНЫ СӨСТӨМ РУ-ВЫЛЫН.

доктуррез висталөны: олан-кө дыржык сөстөм
ру-вылын, јещажык шогалан, а пондан-кө шогав-
ны, чожажык вескалан. Челаф, көда оз петалө
өтөрө, шонді морос-вылө, овлөны быдөс жагөс,
умөла сојоны, а ета поніс і быдмөны умөла.
Кокнитжыка ны-бердө кутчисө шог і шогалөны
нија сөкыта. Сөстөм воздук вылын, шонді морос-
вылын олигөн гожумсө і төвсө өткоф, кагалөн
чужөмбан лоө сөстөм, віра; кага лоө бојок. Өтө-
рын олөм-бөрын кага унажык і буржыка сојө.
Шонді вылын олигөн шонді вијө кага выліс уна
быдкоф бактеріјаез, сіјөн сещөм челаф јещажык
шогалөны.

Міјанлаңын быдса воөн шондіја луннез овлө-
ны уна. Поңө бура зорөтны челафөс воздукөн,
шонді југытөн да ваөн. Колө керны сің, мед
шонит кадө гожумнас челаф лунтыр олисө өтө-
рын, шонді морос-вылын, а төвсө мед луннас
олисө өтөрын не јещажык 2-3 часса. Ета-бердө
кагасө сің-жө колө велөтны.

Төвнас быдкоф луннез овлөны: шонит, мо-
роз, пурга. Мед кага ез шогав неөткоф

погодѣа-поніс, колö быдлун сіјö пет-
кötлыны öтөрö. Сек кага учöтсаң ассö велö-
тас быдкоѣ погодѣа-бердö і оз понды шогавны
погодѣа вежласöмыс.

Öтöрын кага мед оз мыз. Сіја колö пастöt-
ны погодѣа-сöрти: жар кадö — кокнітіка, төв-
нас — шоныта, но мед öм і ныр ез вöв кафтöм.
Тулыс-арсö оз-жö ков јона шоныта пастötны,
мед оз пымав.

Тöвнас мукöдпырҕас дышötчöны індыны ка-
гасö öтөрö, вес-пö токо сукöt кафтисан: паст-
тöt да кöмöt сіја. Колö сіз вурны кага паскöмсö,
мед сіја ачыс вермас пастасны-кіҕасны, пöрис-
сез отсöгтөг. Медбы кага пондіс раҕейтны öтö-
рö петöм, колö öтöрас лöсötны кыщöмкö ор-
сан. Керны етö абу сöкыт. Гожумсö — һеыжит
чукөр сöстöм песök да быдкоѣ кашнічок тор-
рез. А төвнас челаѣ зев јона раҕейтöны даѣ да
пу зырок. Но мед вöлі і естөн порјадок.

Кага мед төдіс ассіс быд орсантор і орсөм-
-бöрын мед быдöс зімләліс аслас местö.

ГÖГÖР МЕД ВÖЛІ ПОРЈАДОК.

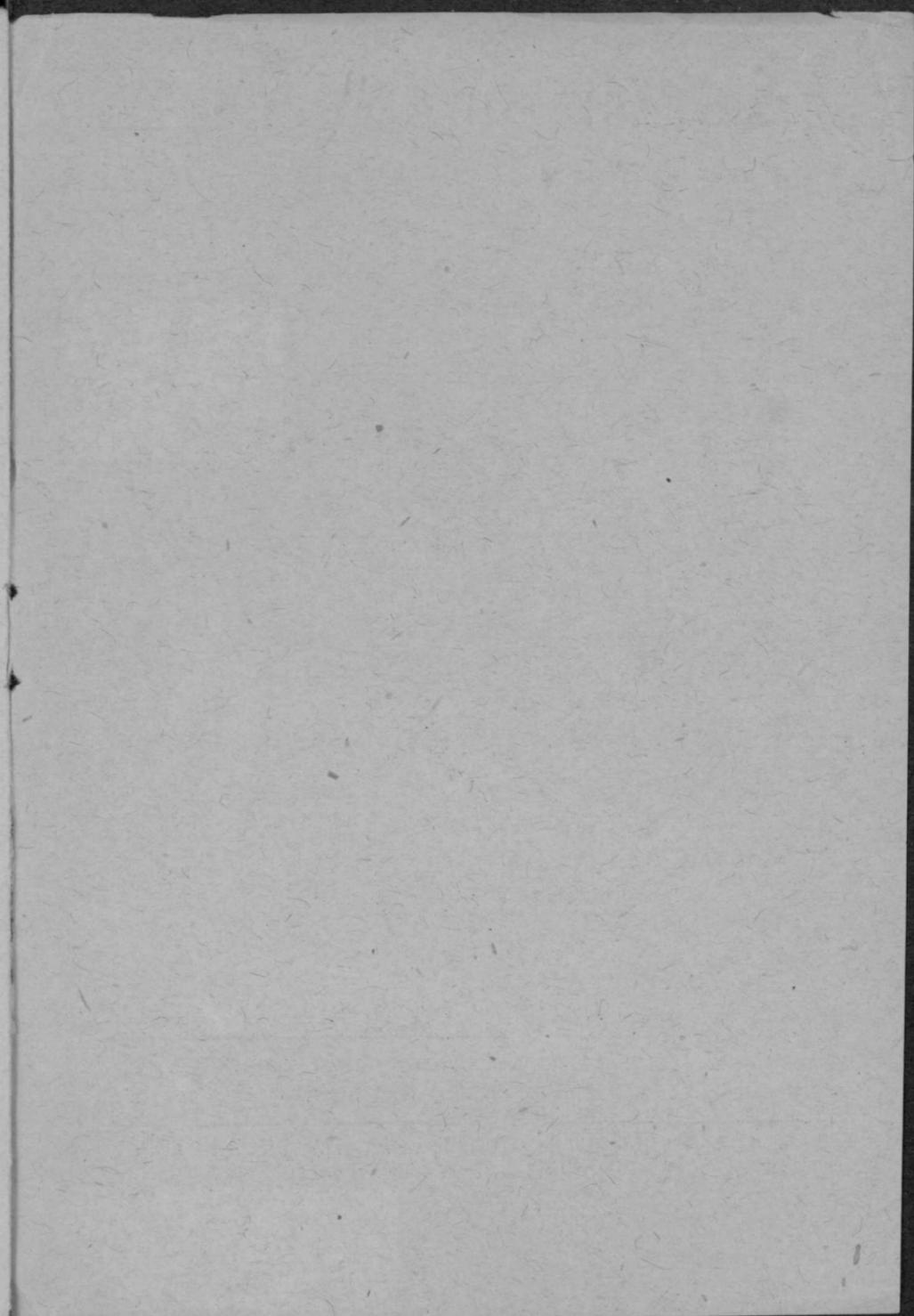
Быд морт нафтö һеötпыр-ні каҕавліс, кыз
чожа велавсö асывнас четчыны і рытнас водны
ötік кадö, кынöм пондö сімавны öбедкад лок-
танö і с. озö. Маммез бура төдöны, кызі сојан
кад лібö уҕан кад кагалөн чулаліс, дак сыбöрын
кага сöкытжыка öнмөссö, умöлжыка сојö, горзö,
крјатајтчö.

Кага зев бура велалö сы-бердö, мыј керсö
гортас орöттөг быд луң, көда бөрҕа бура виҕö-
тöны ај-мамыс.

Кызі быд лун пондан вежлыны олан порјадок, оз ло быдторлө аслас торја места, быд морт семја коласіе пондас керны со асмоснас, сек олан порјадок өшө, сек һекыщөм бур прывычка кагалөн оз ло һекөр. Кага оз понды төдны кінліс сылө бостны прімер. Сетщөм семјаын челаф волнөјөс: кытчө ен кысјөт—вельмыштө, крјатајтчө. Бајит көт ен сылы, һем он вермы керны.

Вот ета-поніс челаф-гөгөр мјанлө зев бура колө віөтны, мед кержуын і быдлаын вөлі порјадок. Сек челаф ачыс пондас велавны ета порјадокө, вөтчыны ыжыттез-сөрө, керны сің-жө, кың керөны ыжыттез.

Инв. № 3334

доныс 8 ур.

50399

Цена 8 ко:

у. д.

Коми-3
2-649

ЭБ

На пермяцком наречии яз. коми.

И. Залкинд. Приучайте ребенка к чистоте.
Перевод Ю. Будрина.

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.
Москва, центр, Никольская, 10.

1-383059